

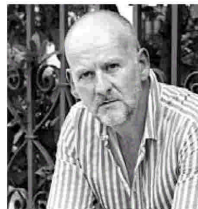

Σάιμον Κρίτσλεϊ, περι κρίσης και θανάτου

ΕΥΝΑΝΤΗΣΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ποια μπορεί να είναι η σχέση ανάμεσα στην οικονομική κρίση και στον θάνατο; Αν υπάρχει οποιαδήποτε σύνδεση, καταλλήλως για να απαντήσει στο ερώτημα είναι ο Βρετανός φιλόσοφος Σάιμον Κρίτσλεϊ, καθηγητής στο New School for Social Research της Νέας Υόρκης και αρθρογράφος, μεταξύ άλλων, των New York Times. Προσκεκλημένος της Νέας Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση για τους «Διαλόγους των Αθηνών», συμμετείχε στη χθεσινή εναρκτήρια συνεδρία. Λίγες εβδομάδες νωρίτερα, σε ένα άτυπο γεύμα γνωριμίας, συναντήσαμε τον Σ. Κρίτσλεϊ μαζί με τον πολιτικό επιστήμονα Ντούσαν Ζιντάνσκι, ειδικό σύμβουλο του

Ο Βρετανός φιλόσοφος Σάιμον Κρίτσλεϊ, που συμμετέχει στους «Διαλόγους των Αθηνών».

Ο 50χρονος φιλόσοφος, με αντισημιακή διάθεση και χιούμορ, ευρωσκεπτικιστής, πιστεύει τα χειρότερα για την Ευρώπη.

Πορτογάλου προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζοζέ Μπαρόζο. Ο 50χρονος φιλόσοφος, με αντισημιακή διάθεση, χιούμορ, χωρίς καμία βαρύνουσα θέωρηση και διάθεση, ευρωσκεπτικιστής, πιστεύει τα χειρότερα για την Ευρώπη και εμφανίζεται υπέρμαχος της αναρχίας δηλώνοντας ότι «η αντιπροσωπευτική δημοκρατία έχει χρεοκοπήσει». Συγγραφέας του «Βιβλίου των νεκρών φιλοσόφων» (εκδ. Πατάκι), υποστηρίζει στην εισαγωγή ότι «η φιλοσοφία είναι ικανή να δώσει μια ενοχή για τον θάνατο, χωρίς την οποία αποτελεί ψευδοποίηση η όποια εναρσκειται, πόλλο δε μάλλον η ευστική». Επιχειρείται δε τη θέση του Μοντέν: «Όποιος έμαθε να πεθαίνει ξέμαθε

να είναι δούλος», κρίνοντας το συμπέρασμα συγκλονιστικό. «Η προπαρασκευή για τον θάνατο δεν είναι τίποτα λιγότερο από προμελετημένη ελευθερία. Όσο διαλόγη επιζητούμε να αποφυγούμε τον θάνατο, παρμένουμε ανελεύθεροι και τρέχουμε να ξεφύγουμε από τον εαυτό μας. Η απόρριψη του θανάτου είναι μίσος για τον εαυτό».

Ο Κρίτσλεϊ αφιχνιάζεται από το ερώτημα και προσπαθεί να προσδιορίσει, κατ' αρχάς, την έννοια της κρίσης: «Πρέπει να παίρνεις αποφάσεις, να κρίνεις, να εστιάζεις... Οι άνθρωποι έχουν την τάση να ξεχνούν. Θεωρούσαν ότι η οικονομική ευημερία των τελευταίων 20 χρόνων θα κρατούσε για πάντα». Ο κατά 30 χρόνια μεγαλύτερος του Ντ. Ζιντάνσκι, που υπερασπίζεται με όθρη την Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρώντας ότι είναι η «μόνη μας ελπίδα», διαφωνεί ελαφρώς: «Η αλήθεια είναι ότι δεν σκέφτονται οι άνθρωποι. Μόνο καταναλώνουν. Εχω δει πολλές κρίσεις στη ζωή μου. Πόλεμο, καταστροφές. Και πάντα μιλούσαμε για τέλος. Αλλά αυτό είναι η ζωή. Για την ακρίβεια αυτό είναι ζωή, δεν είναι θάνατος. Εάν, αντίθετα, αποκομίζεται κανείς, καταναλώνοντας μόνο...». «Λέτε λοιπόν ότι η κρίση είναι μια νέα δυνατότητα;», παρεμβαίνει ο Κρίτσλεϊ. «Το δικό μου επιχειρήμα είναι ότι ανθρώπινη ζωή χωρίς θάνατο είναι ακατανόητη». Ανατρέχει στον Τζονθαν Σουίφτ και στα «Ταξίδια του Γκιούλιμπερ» όπου ο Ιρλανδός συγγραφέας μέσα από έναν ήρωα του μυθιστορηματος σχολιάζει τον θάνατο, συνδέοντας την αθανασία με ανωμαλία της φύσης. «Η θνητότητα αναζωογονεί. Από εκείνο που πρέπει να απαλλαγούμε είναι από τον φόβο του θανάτου, που μας υποδουλώνει και εξωθεί άλλους στην προσωρινή λήθη και άλλους στη λαχτάρα της αθανασίας».

Η συζήτηση ξεστρατίζει στον καπιταλισμό, στην Ιστορία, στον Καρλ Μαρξ, στην Κίνα, για να επιστρέψει και πάλι στην αρχή και στην πηγή: στον θάνατο, στο παραδοξο «στην πραγματική δουλειά που είναι η σκέψη ότι η ζωή μπορεί να συνεχίζεται για πάντα».

Τα τελευταία λεπτά, η διαφωνία ανάμεσα στον Ζιντάνσκι και τον Κρίτσλεϊ για την Ευρώπη φωντώνει. Η φράση του πρώτου «στην Ευρώπη σεβαστε τον άνθρωπο», προκαλεί την έκρηξη του δεύτερου: «Η Ευρώπη είναι μια μηχανή εκμετάλλευσης, μια μηχανή που στραγγίζει τον μη Ευρωπαίο. Η ιστορία της Ευρώπης είναι η ιστορία της εξολόθρευσης των μη Ευρωπαίων».

Η συνάντηση δεν ήταν παρά μια μικρή πρόγευση των αθηναϊκών διαλόγων.